

ΜΑΘΗΜΑ 19

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΑ ΘΗΛΥΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ:

Οξύτονες λέγονται οι λέξεις που τονίζονται στην **ρήγουσα** (στην τελευταία συλλαβή).

Παροξύτονες λέγονται οι λέξεις που τονίζονται στην **παραρήγουσα** (στην προτελευταία συλλαβή).

Προπαροξύτονες λέγονται οι λέξεις που τονίζονται στην **προπαραρήγουσα** (στην τρίτη συλλαβή από το τέλος).

{ Προσοχή! Οι καταλήξεις μέσα στις αγκύλες (|...|) αναφέρονται σε φωνές (φθόγγους) και όχι σε γράμματα.

Π.χ. στον πρώτο κανόνα το [έα] αναφέρεται στην φωνή [ε] και την φωνή [α]. }

1. ΘΗΛΥΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ σε “-α”:

1. Τα παροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [έα], γράφονται με “ αι ”.

Π.χ. αυλαία, ελαία (η ελιά στην καθαρεύουσα), κεραία, τροχαία, νεολαία, περικεφαλαία, προκουμαία, ρομφαία, μαία, σημαία, Ευρωπαϊά, κλπ.

Εξαιρούνται: οι λέξεις “θέα, παρέα, ιδέα”, κάποια τοπωνύμια όπως “Νεμέα, Τεγέα, Καπνικαρέα”, και κάποιες λέξεις από ξένες γλώσσες

2. Τα παροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [έλα], γράφονται με “ ε ”.

Π.χ. κορδέλα, κοπέλα, σαρδέλα, ομπρέλα, καραμέλα, καρτέλα, κλπ.

Σημείωση: Οι λέξεις αυτές γράφονταν με “ἠἠ”. Σήμερα οι περισσότεροι τις γράφουν με ένα “ἠ”, εκτός από την λέξη “βδέλλα”, η οποία συνεχίζει να γράφεται όπως παλιά.

3. Τα παροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ίδα], [ίλα], [ίνα], [ίτα], γράφονται με “ ι ”.

Π.χ. ασπίδα, πατρίδα, μαυρίλα, σκασίλα, ακτίνα, αθερίνα, γρανίτα, τηγανίτα, κλπ.

Εξαιρούνται: χλαμύδα (= χιτώνας, μανδύας), καρύδα, σημύδα (= ένα δέντρο) / σήτα (για τα κουνούπια).

4. Τα προπαροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ενα], γράφονται με “ αι ”

Π.χ. δράκαινα, λύκαινα, τρίαίνα, Γιώργαινα, Θανάσαινα (παλιά γυναικεία ονόματα), κλπ.

5. Τα παροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ένα], γράφονται με “ ε ”.

Π.χ. αντένα (= *κεραία*), αρένα, καδένα, πένα, χένα (= *μια φυτική βαφή*), χτένα, κλπ.

6. Τα οξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ιά], γράφονται με “ ι ”.

Π.χ. ελιά, βραδιά, καρδιά, μοιρασιά, μηλιά, ανθρωπιά, ζυγαριά, γειτονιά, κλπ.

Εξαιρούνται οι λέξεις που παράγονται από ρήματα σε “-εύω” :

δουλειά (< *δουλεύω*), παντρεία (< *παντρεύω*), γιατρεία (< *γιατρεύω*), κλπ.

7. Τα προπαροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ισα], γράφονται με “ ι ” και “ σσ ”.

Π.χ. μέλισσα, αρχόντισσα, μαγείρισσα, γειτόνισσα, χωριάτισσα, βασίλισσα, κλπ.

Σημείωση: Οι περισσότερες λέξεις σε “-ισσα” παράγονται από αρσενικά ουσιαστικά: (άρχοντας, μάγισσας, γείτονας, χωριάτης, βασιλιάς, κλπ.)

Εξαιρούνται και γράφονται με ένα “σ” (δεν παράγονται από αρσενικά ουσιαστικά):

Λάρισα, σάρισα (= *αρχαίο μακεδονικό δόρυ*).

8. Τα περισσότερα παροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ιά], γράφονται με “ ι ”.

Π.χ. ευφυΐα, αιμοδοσία, αγωνία, προδοσία, απουσία, γεωμετρία, ιστορία, οδηγία, κλπ.

Εξαιρούνται και γράφονται με “-εΐα” τα θηλυκά που παράγονται:

α. από ρήματα σε “-εύω, -εύομαι” [αγγαρεία (< *αγγαρεύω*), θεραπεία (< *θεραπεύω*), κλπ.]

(Σημείωση: Η λέξη γειτονιά παράγεται όχι από το γειτονεύω, αλλά από την αρχαία λέξη γειτονία.)

β. από αρσενικά ουσιαστικά σε “-ης” [πειρατεία (< *πειρατής*), πολιτεία (< *πολίτης*), κλπ.]

γ. από αρσενικά επίθετα σε “-ύς” [οξεία (< *οξύς*), ταχεία (< *ταχύς*), πλατεία (< *πλατύς*), κλπ.]

Σημείωση: Ορισμένα θηλυκά γράφονται με “-εΐα” χωρίς να ακολουθούν τους παραπάνω κανόνες. Π.χ. φτώχεια, εποπτεία, εφηβεία, επαιτεία, κλπ.

9. Τα περισσότερα προπαροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ια], γράφονται με “ ει ”.

Π.χ. ασθένεια, ενέργεια, ευγένεια, ωφέλεια, καλλιέργεια, κλπ.

Εξαιρούνται προπαροξύτονα που παράγονται από αρχαίες λέξεις (ρους, νους, κλπ.) και γράφονται με “-οια”:

Π.χ. παλίρροια, άγνοια, ομόνοια, παράνοια, πρόνοια, κλπ.

10. Τα προπαροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [τρια] και παράγονται από αρσενικά ουσιαστικά, γράφονται με “ ι ”.

Π.χ. μαθήτρια (< *μαθητής*), φοιτήτρια (< *φοιτητής*), εργάτρια (< *εργάτης*), κλπ.

11. Τα προπαροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ότιτα], γράφονται με “ ο ” και “ η ”.

Π.χ. θερμότητα, ισότητα, ταυτότητα, ποσότητα, σοβαρότητα, κλπ.

12. Τα προπαροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ίτιτα], γράφονται με “ υ ” και “ η ”.

Π.χ. ταχύτητα, βαρύτητα, οξύτητα, γλυκύτητα, κλπ.

Σημείωση: Οι λέξεις αυτές παράγονται από αρσενικά επίθετα σε -ύς: (ταχύς, βαρύς, οξύς, γλυκός, κλπ.)

II. ΘΗΛΥΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ σε “-η”:

13. Γράφονται με “ ηση ” τα προπαροξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε [ισι] και παράγονται από ρήματα:

α. σε **-αίνω** [π.χ. βλάστηση (< βλασταίνω), μάθηση (< μαθαίνω), πάθηση (< παθαίνω)]

β. σε **-ώ, -ούμαι** [τονίζονται στο ωμέγα, παθητική φωνή: -ούμαι] :

[απαίτηση (< απαιτώ), απάντηση (< απαντώ), αφήγηση (< αφηγούμαι), κλπ.].

Π.χ. βλάστηση, μάθηση, άθληση, εκτίμηση, διοίκηση, υιοθέτηση, κλπ.

14. Τα θηλυκά ουσιαστικά που τελειώνουν σε [ισι] (-ιση, -ειση, -οιση, -υση) και παράγονται από ρήματα α' συζυγίας (-ω, -ομαι), γράφονται με την ίδια ορθογραφία που έχουν τα ρήματα στον αόριστο:

Π.χ. αντιμετωπίζω	→	αντιμετώπισα	→	αντιμετώπιση
αθροίζω	→	άθροισα	→	άθροιση
μηνύω	→	μήνυσα	→	μήνυση
πλένω	→	έπλυνα	→	πλύση
μολύνω	→	μόλυνα	→	μόλυνση
μεγεθύνω	→	μεγέθυνα	→	μεγέθυνση
επιταχύνω	→	επιτάχυνα	→	επιτάχυνση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Όλα τα ουσιαστικά που έχουν κατάληξη “-η”, γράφονται με “ η ”.

Π.χ. φωνή, μύτη, ειρήνη, ένταση, κλπ.

Αν σας μπερδέψαν τα παραπάνω, δείτε τα συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί:

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ ΤΩΝ ΘΗΛΥΚΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ				
α/α	ΚΑΤΑΛΗΞΗ	ΚΑΝΟΝΑΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1	-αία	Όλα τα θηλυκά που τελειώνουν σε -αία	αυλαία, κεραία, τροχαία, νεολαία, προκυμαία, περικεφαλαία, ρομφαία, σημαία, κλπ.	θέα, παρέα, ιδέα, κάποια τοπωνύμια, κάποιες λέξεις από ξένες γλώσσες
2	-έλα	Όλα τα θηλυκά που τελειώνουν σε -έλα	κορδέλα, κοπέλα, καραμέλα, καρτέλα, κλπ.	
3	-ίδα, -ίλα, -ίνα, -ίτα	Όλα σχεδόν τα θηλυκά που τελειώνουν σε: -ίδα, -ίλα, -ίνα, -ίτα	ασπίδα, πατρίδα, μαυρίλα, σκασίλα, ακτίνα, κλπ.	χλαμύδα, καρύδα, σημύδα, σήτα
4	-αίνα	Όλα τα θηλυκά που τελειώνουν σε -αίνα και παράγονται από αρσενικά ονόματα	δράκαινα, τρίαίνα, Γιόργαινα, κλπ.	
5	-ένα	Όλα τα θηλυκά που τελειώνουν σε -ένα	αντένα, αρένα, καδένα, πένα, χτένα, κλπ.	
6	-ιά	Όλα τα οξύτονα θηλυκά που τελειώνουν σε -ιά	ελιά, βραδιά, καρδιά, ανθρωπιά, κλπ.	Λέξεις που παράγονται από ρήματα σε -εύω: δουλειά, παντρεία, κλπ.
7	-ισσα	Όλα τα θηλυκά που τελειώνουν σε -ισσα (και συνήθως παράγονται από αρσενικά ονόματα)	μέλισσα, αρχόντισσα, μαγειρίσσα, κλπ.	Λάρισα, σάρισα
8	-ία	Όλα σχεδόν τα θηλυκά που τελειώνουν σε -ία	αιμοδοσία, προδοσία, αγωνία, κλπ.	Λέξεις που παράγονται: α. από ρήματα σε -εύω β. από ουσιαστικά σε γ. από επίθετα σε -ύς
9	-εια	Τα προπαροξύτονα σε -εια	ωφέλεια, ενέργεια, συνέχεια, κλπ.	Λέξεις που παράγονται από αρχαίες λέξεις (άγνοια, ομόνοια, κλπ.)
10	-τρια	Τα προπαροξύτονα που τελειώνουν σε -τρια	μαθήτρια, φοιτήτρια, Ερέτρια, κλπ.	
11	-ότητα	Τα προπαροξύτονα που τελειώνουν σε -ότητα	θερμότητα, ισότητα, κλπ.	
12	-ύτητα	Τα προπαροξύτονα που τελειώνουν σε -ύτητα	γλυκύτητα, ταχύτητα, κλπ.	
13	-ηση	τα θηλυκά που παράγονται i. από ρήματα β' συζυγίας (-ώ, -ούμαι) ii. από ρήματα σε -αίνω	συζήτηση, απάντηση, βλάβηση, μάθηση, κλπ.	
14	-ιση, -ύση, -οιση	Τα θηλυκά που παράγονται από ρήματα α' συζυγίας (-ω, -ομαι) γράφονται με το ίδιο [ι] που γράφονται τα ρήματα στον αόριστο	κρίση, άθροιση, μήνυση, πλύση, μόλυνση, κλπ.	

ΜΑΘΗΜΑ 19

ΟΝΟΜΑ: .....

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΑ ΘΗΛΥΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Συμπληρώστε με ε ή αι. (Μην ξεχνάτε τους τόνους, όπου λείπουν!)

προκυμ__α	λύκ__να	σαρδ__λα	σημ__α
φαν__λα	αντ__να	νεοη__α	περικεφαλή__α
φάη__να	ιδ__α	Γιώργ__να	κοπή__λα
καρτ__λα	καραμ__λα	αρ__να	ομπρ__λα
δράκ__να	παρ__α	τρί__να	τροχ__α
κορδ__λα	αυή__α	Ευρωπ__α	Θανάσ__να

2. Συμπληρώστε με ι, υ, ει. (Μην ξεχνάτε τους τόνους, όπου λείπουν!)

ασπ__δα	χλαμ__δα	φοιτήτρ__α	γεωμετρ__α
απουσ__α	χορευτήρ__α	γραν__τα	λατρ__α
καρ__δα	γειτόν__σσα	αγων__α	ιστορ__α
βραδ__ά	καρδ__ά	εργάτρ__α	μήτ__ά
γλάτ__α	ζυγαρ__ά	γειτον__ά	δουλή__ά
παντρ__ά	γιατρ__ά	αιμοδοσ__α	σκασ__λα
προδοσ__α	σημ__δα	ακτ__να	εή__ά
οδηγ__α	αγγαρ__α	θεραπ__α	ληστ__α
πατρ__δα	πορ__α	ανθρωπ__ά	γοπ__α
οξ__α	ομόν__α	ευγέν__α	αλήθ__α
μαγ__α	τηγαν__τα	ωφέλ__α	ενέργ__α
βασίλ__σσα	άγν__α	μοιρασ__ά	μάγ__σσα

3. Γράψτε τα θηλυκά των παρακάτω αρσενικών ουσιαστικών.

μαθητής	.....	μεσίτης	.....
βασιλιάς	.....	γείτονας	.....
μάγος	.....	μάγισσας	.....
εργάτης	.....	υπηρέτης	.....
αγωνιστής	.....	άρχοντας	.....
καθηγητής	.....	ποιητής	.....
αθλητής	.....	αναγνώστης	.....
διευθυντής	.....	εθελοντής	.....
καταναλωτής	.....	κιθαριστής	.....

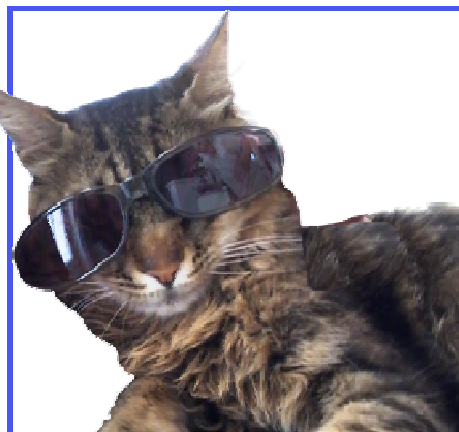
4. Συμπληρώστε τις λέξεις με -ύτητα ή -ότητα.

θερμ__τ__τα	ταχ__τ__τα	σοβαρ__τ__τα	ισ__τ__τα
βαρ__τ__τα	γλυκ__τ__τα	ταυτ__τ__τα	οξ__τ__τα
ισ__τ__τα	πυκν__τ__τα	ποσ__τ__τα	ευθ__τ__τα
κοιν__τ__τα	βραδ__τ__τα	γενναι__τ__τα	ανθρωπ__τ__τα

5. Από τα παρακάτω ρήματα σχηματίστε θηλυκά ουσιαστικά σε :

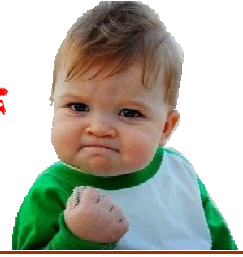
-ηση , -ιση , -οιση , -υση .

παρατηρώ	.....	μηνύω	.....
αθροίζω	.....	βλασταίνω	.....
απαιτώ	.....	απαντώ	.....
πλένω	.....	κρατώ	.....
αφηγούμαι	.....	μαθαίνω	.....
αθλούμαι	.....	αντιμετωπίζω	.....

ΜΑΘΗΜΑ 19

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΑ ΘΗΛΥΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι αριθμοί στις παρενθέσεις
δείχνουν τον αριθμό του κανόνα
(που υπάρχει σε αυτό το μάθημα)
ο οποίος έχει σχέση με την ορθογραφία του κάθε ουσιαστικού.

1. Συμπληρώστε με ε ή αι. (Μην ξεχνάτε τους τόνους, όπου λείπουν!)

προκυμαία (1)	λύκαινα (4)	σαρδέλα (2)	σημαία (1)
φανελά (2)	αντένα (5)	νεολαία (1)	περικεφαλαία (1)
φάλαινα (4)	ιδέα (1)	Γιώργαινα (4)	κοπέλα (2)
καρτέλα (2)	καραμέλα (2)	αρένα (5)	ομπρέλα (2)
δράκαινα (4)	παρέα (1)	τρίαινα (4)	τροχαία (1)
κορδέλα (2)	αυλαία (1)	Ευρωπαϊά (1)	Θανάσαινα (4)

2. Συμπληρώστε με ι, υ, ει. (Μην ξεχνάτε τους τόνους, όπου λείπουν!)

ασπίδα (3)	χλαμύδα (3)	φοιτήτρια (10)	γεωμετρία (8)
απουσία (8)	χορεύτρια (10)	γρανίτα (3)	λατρεία (8)
καρύδα (3)	γειτόνισσα (7)	αγωνία (8)	ιστορία (8)
βραδιά (6)	καρδιά (6)	εργάτρια (10)	μηλιά (6)
πλητεία (8)	ζυγαριά (6)	γειτονιά (6)	δουλειά (6)
παντρεία (6)	γιατρεία (6)	αιμοδοσία (8)	σκασιλα (3)
προδοσία (8)	σημύδα (3)	ακτίνα (3)	ελιά (6)
οδηγία (8)	αγγαρεία (8)	θεραπεία (8)	ληστεία (8)
πατρίδα (3)	πορεία (8)	ανθρωπιά (6)	γοπτεία (8)
οξεία (8)	ομόνοια (9)	ευγένεια (9)	αλήθεια (9)
μαγεία (8)	τηγανίτα (3)	ωφέλεια (9)	ενέργεια (9)
βασίλισσα (7)	άγνοια (9)	μοιρασιά (6)	μάγισσα (7)

3. Γράψτε τα θηλυκά των παρακάτω αρσενικών ουσιαστικών.

[Οι λέξεις σε -ισσα ανήκουν στον κανόνα Νο 4.

Οι λέξεις σε -τρια ανήκουν στον κανόνα Νο 10.]

μαθητής	μαθήτρια	μεσίτης	μεσίτρια
βασιλιάς	βασίλισσα	γείτονας	γειτόνισσα
μάγος	μάγισσα	μάγισσας	μαγείρισσα
εργάτης	εργάτρια	υπηρέτης	υπηρέτρια
αγωνιστής	αγωνίστρια	άρχοντας	αρχόντισσα
καθηγητής	καθηγήτρια	ποιητής	ποιήτρια
αθλητής	αθλήτρια	αναγνώστης	αναγνώστρια
διευθυντής	διευθύντρια	εθελοντής	εθελόντρια
καταναλωτής	καταναλήτρια	κιθαριστής	κιθαρίστρια

4. Συμπληρώστε τις λέξεις με -ύτητα ή -ότητα .

[Οι λέξεις σε -ότητα ανήκουν στον κανόνα Νο 11.

Οι λέξεις σε -ύτητα ανήκουν στον κανόνα Νο 12.]

θερμότητα	ταχύτητα	σοβαρότητα	ισότητα
βαρύτητα	γλυκύτητα	ταυτότητα	οξύτητα
ισότητα	πυκνότητα	ποσότητα	ευθύτητα
κοινότητα	βραδύτητα	γενναιότητα	ανθρωπότητα

5. Από τα παρακάτω ρήματα σχηματίστε θηλυκά ουσιαστικά σε :

-ηση , -ιση , -οιση , -υση .

παρατηρώ	παρατήρηση (13)	μηνύω	μήνυση (14)
αθροίζω	άθροιση (14)	βλασταίνω	βλάστηση (13)
απαιτώ	απαίτηση (14)	απαντώ	απάντηση (13)
γλιένω	γλήση (14)	κρατώ	κράτηση (13)
αφηγούμαι	αφήγηση (13)	μαθαίνω	μάθηση (13)
αθαούμαι	άθληση (13)	αντιμετωπίζω	αντιμετώπιση (14)